

आजचे पंचांग

दिनांक : २ ऑक्टोबर २०२६ वार : शुक्रवार माह (अमावस्या) : भाद्रपद माह (पूर्णिमा) : आश्विन ऋतु : शरद आयन : दक्षिणायन पक्ष : कृष्ण पक्ष तिथी : षष्ठी तिथी (सकाळी १०:१५ पर्यंत) त्यानंतर सममी तिथी नक्षत्र : मृगशीर्ष नक्षत्र (३ ऑक्टोबर पहाटे ०२:५४ पर्यंत) त्यानंतर आर्द्रा नक्षत्र योग : व्यतीपात योग (सायंकाळी ०६:१७ पर्यंत) त्यानंतर वरीधान योग करण : वाणीजा करण (सकाळी १०:१५ पर्यंत) त्यानंतर विस्ती भद्रा करण चंद्र राशी : वृषभ राशी (दुपारी ०३:४० पर्यंत) त्यानंतर मिथुन राशी सूर्य राशी : कन्या राशी अशुभ मुहूर्त: राहु काळ : सकाळी १०:५८ ते दुपारी १२:२८ पर्यंत

दैनिक

राज्य लोकतंत्र

नवी दिशा... नवे विचार...

अहिंसेने जिंकले, शौर्याने टिकवले...

महात्मा गांधी आणि लाल बहादूर शास्त्री

यांना जवळीक मिळित विनम्र अभिवादन!

■ आरएनआय : MAHMAR/2021/85884

शुक्रवार, दि. २ ऑक्टोबर २०२६

वर्ष - २ अंक - ९ पाने - ४

पुणे/पिंपरी-चिंचवड

सारांश वृत्त

मुंबवा जमीन

गैरव्यवहाराच्या तपासावर

उच्च न्यायालय नाराज

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र मुंबई :** प्रतिनिधी पुण्यातील बहुचर्चित मुंबवा जमीन व्यवहार प्रकरणातील पोलिस तपासावर मुंबई उच्च न्यायालयाने पुन्हा गंभीर प्रश्न उपस्थित केले आहेत. अमेडिया एंटरप्रायझेस एलएलपीमध्ये ९९ टक्के हिस्सा असलेल्या खासदार पार्थ पवार यांना आरोपी न करता केवळ १ टक्का हिस्सा असलेल्या दिग्विजय पाटील यांना आरोपी का करण्यात आले, असा थेट सवाल न्यायमूर्ती माधव जामदार यांनी केला.

सुमारे ४० एकर सरकारी जमिनीच्या कथित व्यवहाराशी हे प्रकरण संबंधित आहे. ही जमीन 'महार वतन' श्रेणीतील असून भारतीय वनस्पती सर्वेक्षण केंद्राला भाडेतत्त्वावर देण्यात आली होती. नंतर ती अमेडिया एंटरप्रायझेस कडे सुमारे ३०० कोटी रुपयांना हस्तांतरित झाल्याचा आरोप आहे. व्यवहारात सुमारे २१ कोटी रुपयांच्या मुद्रांक शुल्काचा मुद्दाही तपासाच्या केंद्रस्थानी आहे.

न्यायालयासमोर पोलिसांच्या भूमिकेवरच प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले. ९९ टक्के भागीदार व्यवहारातून लाभार्थी ठरू शकत नाही का, तर १ टक्के भागीदाराला आरोपी कसे ठरवले? असा सवाल न्यायालयाने उपस्थित केला. मात्र, न्यायालयाने अद्याप पार्थ पवार यांना दोषी ठरवलेले नाही; त्यांची भूमिका तपासातून निश्चित होणे बाकी आहे. दरम्यान, राज्याचे पोलिस महासंचालक सदानंद दाते यांनी न्यायालयात प्रतिज्ञापत्र दाखल करून तपास अधिक सखोल आणि व्यावसायिक पद्धतीने करण्याची गरज मान्य केली. पुणे पोलिस आयुक्तांना पुढील तपासाचे निर्देश देण्यात आले असून, तपासावर स्वतः लक्ष ठेवणार असल्याचे दाते यांनी सांगितले.

लोकशाहीत अशी वेळ का आली? आंबेडकर-फुलेंच्या विचारांची सरकारी छाननी का?

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली :** प्रतिनिधी भारतीय लोकशाहीची जडणघडण सामाजिक समता, स्वातंत्र्य, बंधुता आणि न्याय या मूल्यांवर झाली. जातिव्यवस्थेच्या विषमतेवर कठोर प्रहार करणारे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि महात्मा ज्योतिराव फुले हे या सामाजिक परिवर्तनाच्या इतिहासातील महत्त्वाचे विचारवंत आहेत. त्यांच्या लेखनावर विद्यापीठीय पातळीवर चर्चा, चिकित्सा आणि मतभेद होणे स्वाभाविक आहे. मात्र, एखाद्या अनामिक सोशल मीडिया पोस्टनंतर त्यांच्या साहित्याचा

विद्यापीठीय अभ्यासक्रमांमध्ये समावेश का आहे, याची सरकारी पातळीवर माहिती मागवली जाते, ही परिस्थिती भारतीय लोकशाहीसमोर काही मूलभूत प्रश्न उभी करते. उपलब्ध वृत्तानुसार, एका अनामिक द पोस्टमध्ये आंबेडकरांचे Annihilation of Caste, फुलेंचे Gulamgiri यांसह काही जातिविरोधी साहित्य आक्षेपार्ह पद्धतीने वर्णन करण्यात आले. त्यानंतर केंद्रीय विद्यापीठांकडून संबंधित अभ्यासक्रम आणि विद्यार्थ्यांच्या प्रवेशाबाबत माहिती मागवण्यात आल्याचे वृत्त आहे. येथे प्रश्न

सरकारने अभ्यासक्रमाचा आढावा घेतला याचा नाही; तर त्या आढाव्याची सुरुवात कोणत्या आधारावर आणि कोणत्या शैक्षणिक प्रक्रियेतून झाली, हा आहे. विद्यापीठातील अभ्यासक्रम निश्चित करण्यासाठी शैक्षणिक मंडळे, विषयवृत्तज्ञ, संशोधक आणि विद्यापीठांच्या वैधानिक संस्था कार्यरत असतात. एखाद्या पुस्तकातील विचाराशी सहमत असणे विद्यार्थ्यांना बंधनकारक नसते. उलट, त्यातील युक्तिवाद समजून घेणे, प्रश्न विचारणे आणि त्याची चिकित्सा करणे हेच उच्च

शिक्षणाचे उद्दिष्ट असते. मग आंबेडकर आणि फुले यांचे विचार विद्यापीठात शिकवले जात आहेत की नाही, याची सरकारी चौकशी करण्याची गरज नेमकी कशातून निर्माण झाली? एखाद्या अनामिक सोशल मीडिया पोस्टला शैक्षणिक पुनरावलोकनाची सुरुवात मानले गेले आहे का? असल्यास त्यामागील अधिकृत निकष काय आहेत? सरकारने हे स्पष्ट करणे आवश्यक आहे. ही बाब नरेंद्र मोदी सरकारच्या काळातील शैक्षणिक स्वायत्ततेच्या व्यापक चर्चेशीही जोडली जाते. मात्र, कोणत्याही

सरकारच्या हेतूबाबत निष्कर्ष काढण्यापेक्षा प्रक्रिया पारदर्शक आहे का, निर्णय तज्ज्ञाधारित आहे का आणि विद्यापीठांच्या स्वायत्त संस्थांची भूमिका काय आहे, याची उत्तरे महत्त्वाची आहेत. आंबेडकर-फुले यांना केवळ महापुरुष म्हणून गौरवणे आणि त्यांच्या विचारांचा चिकित्सक अभ्यास करणे, यात फरक आहे. त्यांच्या लेखनावर प्रश्न उपस्थित करण्याचा अधिकार प्रत्येकाला आहे; परंतु त्या प्रश्नाचे उत्तर अभ्यासातून आणि तर्कातून शोधणे ही विद्यापीठाची पद्धत असयला

हवी. भारतीय लोकशाहीत आज असा प्रश्न विचारण्याची वेळ का आली आहे की, ज्यांनी सामाजिक विषमतेवर प्रश्न उपस्थित केले, त्यांच्या विचारांची शैक्षणिक वैधता ठरवण्यासाठी सरकारी यंत्रणेकडे पाहावे लागणार आहे का? सरकारने याचे स्पष्ट उत्तर देणे आवश्यक आहे. कारण विषय केवळ दोन पुस्तकांचा नाही. प्रश्न आहे तो विद्यापीठात विचार मांडण्याच्या, मतभेद करण्याच्या आणि स्वतंत्रपणे चिकित्सा करण्याच्या अधिकाराचा.

दिवेआगरच्या समुद्रात आठ विद्यार्थ्यांचा बुडून मृत्यू; सहलीचे रूपांतर शोकांतिकेत, सुरक्षेच्या उपायांवर गंभीर प्रश्न

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र रायगड :** प्रतिनिधी महाराष्ट्रातील रायगड जिल्ह्यातील दिवेआगर समुद्रकिनारी गुरुवारी घडलेल्या दुर्घटनेने शैक्षणिक सहलीच्या सुरक्षेचा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आणला आहे. पुण्यातील एका खासगी कोचिंग अकादमीचे विद्यार्थी सहलीसाठी दिवेआगर येथे गेले असताना समुद्रात बुडून किमान आठ विद्यार्थ्यांचा मृत्यू झाल्याचे आढळून आले आहे. मृतांमध्ये किशोरवयीन विद्यार्थ्यांचा समावेश आहे. पुण्यातील या कोचिंग अकादमीतील विद्यार्थी गुरुवारी दिवेआगर समुद्रकिनारी सहलीसाठी आले होते. पुण्यापासून सुमारे १७०

किलोमीटर अंतरावर असलेल्या दिवेआगरला पोहोचल्यानंतर समुद्रात पोहण्यासाठी किंवा पाण्यात जाण्याच्या प्रयत्नात ही दुर्घटना घडल्याचे दिसून आले आहे. मात्र, दुर्घटनेची नेमकी परिस्थिती, विद्यार्थ्यांची संख्या आणि बचावकार्यची संपूर्ण माहिती अधिकृत तपासानंतर स्पष्ट होणार आहे. या घटनेमुळे खासगी क्लासेस आणि शैक्षणिक

का, याची चौकशी होणे आवश्यक आहे. विशेषतः समुद्रकिनारी हवामान आणि लाटांची स्थिती काही वेळात बदलू शकते. त्यामुळे केवळ सहलीचे नियोजन पुरेसे नसून प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षिततेची जबाबदारी निश्चित करणे गरजेचे ठरते. एका आनंदाच्या सहलीसाठी घरातून निघालेल्या विद्यार्थ्यांच्या कुटुंबांवर या दुर्घटनेने दुःखाचा डोंगर कोसळला आहे. आता या दुर्घटनेची कारणे, सुरक्षा व्यवस्थेतील संभाव्य त्रुटी आणि जबाबदारी यांची सखोल चौकशी होऊन निष्कर्ष सार्वजनिक करण्याची मागणी होत आहे.

विलास घुले हत्या प्रकरणाला राजकीय वळण; खासदार सोनवणेचा मुलाला गोवण्याचा कट असल्याचा गंभीर आरोप

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र बीड :** प्रतिनिधी विलास घुले हत्या प्रकरणावरून बीडचे खासदार बजरंग सोनवणे यांनी गंभीर आरोप करत पोलिस तपासाच्या भूमिकेवरच प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले आहे. आपल्या मुलाचे नाव या प्रकरणात गोवण्यासाठी कट रचण्यात आल्याचा दावा सोनवणे यांनी पत्रकार परिषदेत केला. या कटाचा पदाफाश करणारे ध्वनिमुद्रण महाराष्ट्रासमोर आणणार असल्याचेही त्यांनी सांगितले. सोनवणे यांच्या दाव्यानुसार, सुरुवातीच्या फिर्यादीमध्ये त्याचा मुलगा सौरव सोनवणे याचे नाव नव्हते. मात्र, तपास पुढे जात

असताना आरोपांची दिशा बदलत गेली. सुरुवातीला खासदारांनी हत्या करण्यास सांगितल्याचा दावा करण्यात आला, त्यानंतर सौरव सोनवणे पोलिस ठाण्यात आल्याचे सांगण्यात आले आणि पुढे त्यानेच कट रचल्याचा आरोप करण्यात आल्याचे सोनवणे म्हणाले. रात्री दहा वाजेपर्यंत सौरवचा संबंध नाही, असे पोलिस अधीक्षक सांगत होते. त्यानंतर अचानक पुरवणी जबाबात त्याचे नाव कसे आले? असा सवाल त्यांनी उपस्थित केला. या प्रकरणाचा वापर करून जातीय तेढ निर्माण करण्याचा प्रयत्न झाल्याचाही आरोप त्यांनी केला. तसेच

आपल्यावर आरोप करणाऱ्या १२ ते १३ जणांविरोधात ५०० कोटी रुपयांचा मानहानीचा दावा दाखल करण्याचा इशारा दिला. सोनवणे यांनी एका ध्वनिमुद्रणाचा उल्लेख करत त्यात वाल्मिक कराड यांच्या नावाचा उल्लेख असल्याचा दावा केला. वाल्मिक कराड, रमेश घुले आणि सुग्रीव कराड यांच्यावर गुन्हा दाखल करण्याची मागणीही त्यांनी केली. मंगेश कदम यांच्यावर झालेल्या कथित मारहाणीची चौकशी करण्याची मागणी त्यांनी केली. या सर्व आरोपांची पोलिस तपासात काय पडताळणी होते, याकडे आता लक्ष लागले आहे.

शिवभोजन केंद्रांवर सरकारची करडी नजर; सीसीटीव्ही बंद तर रोज ५ हजारांचा दंड, पारसल सेवेलाही लगाम!

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र मुंबई :** प्रतिनिधी गरीब, मजूर आणि गरजू नागरिकांना स्वस्त भोजन देणाऱ्या शिवभोजन योजनेतील गैरप्रकारांना आळा घालण्यासाठी राज्य सरकारने आता केंद्रबालकांवर कडक निर्बंध लादले आहेत. १ ऑक्टोबर २०२६ रोजी जारी झालेल्या नव्या शासन निर्णयानुसार जुनी परिपत्रके अधिकृतित करून सर्वसमावेशक नियमावली लागू करण्यात आली आहे. नव्या नियमानुसार प्रत्येक शिवभोजन केंद्रावर सीसीटीव्ही यंत्रणा अनिवार्य असून,

परिसरातील भोजन वितरणचे किमान ९० दिवसांचे चित्रण जतन करावे लागणार आहे. अधिकारी मागणी करतील तेव्हा हे चित्रण उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी केंद्रबालकांची असेल. शहरी भागात थाळीचे मूल्य १० रुपये, तर ग्रामीण भागात ३५ रुपये निश्चित करण्यात आले असून, लाभार्थ्यांकडून केवळ १० रुपये घेतले जातील. केंद्रे सकाळी ११ ते दुपारी ३ या वेळेत सुरू राहतील. दररोज किमान ७५ आणि कमाल २०० थाळ्यांचे वितरण बंधनकारक आहे. विशेष म्हणजे केंद्रातील भोजन बाहेर पारसल नेण्यास तसेच बाहेरचे भोजन

आणण्यास बंदी घालण्यात आली आहे. शिळे किंवा निष्फट भोजन, दुबाव छायाचित्रे अपलोड करणे यासारख्या गंभीर गैरप्रकारांवर केंद्राची मंजुरी रद्द होऊन कायमस्वरूपी बंदची कारवाई होऊ शकते. सीसीटीव्ही बंद असणे किंवा पूर्वकल्पना न देता केंद्र बंद ठेवणे यासारख्या गंभीर कायदेभंग करणारी प्रथा पूर्ण थाळ्यांच्या किमतीएवढा किंवा ५ हजार रुपये, यापैकी जास्त रकमेचा दंड आकारला जाणार आहे. त्यामुळे स्वस्त भोजन योजनेतील पारदर्शकतेसाठी सरकारने आता थेट देखरेख आणि आर्थिक दंडाचा मार्ग स्वीकारला आहे.

निवडणूक आयोगाविरोधात आंदोलन पेटणार; ‘तीन महिने तुरुंगात टाका, तरी पुन्हा रस्त्यावर येईन’ : अभिजित दीपके

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र मुंबई :** प्रतिनिधी मुख्य निवडणूक आयुक्त झानेश कुमार यांच्या राजीनाम्याच्या मागणीवरून कॉॅंरोच जनता पार्टीचे संस्थापक अभिजित दीपके यांनी मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांना थेट इशारा दिला आहे. तीन दिवस नव्हे, तीन महिने तुरुंगात टाका; तरी मी पुन्हा रस्त्यावर येईन, असे दीपके यांनी गुरुवारी मुंबईतील पत्रकार परिषदेत म्हटले. २ ऑक्टोबरपासून झानेश कुमार

यांच्याविरोधात आंदोलन सुरू करणार असून, त्यांचा राजीनामा होईपर्यंत आंदोलन सुरूच ठेवणार, असा निर्धार त्यांनी व्यक्त केला. आंदोलन केल्यास काही दिवसांत जामीन मिळेल, या मुख्यमंत्र्यांच्या वक्तव्याच्या पार्श्वभूमीवर दीपके यांनी हा इशारा दिला. २०२४च्या लोकसभा आणि त्यानंतरच्या महाराष्ट्र विधानसभा निवडणुकीतील निकालांमध्ये झालेल्या बदलावर प्रश्न उपस्थित करत त्यांनी निवडणूक

प्रक्रियेबाबत संशय व्यक्त केला. मात्र, हे आरोप सिद्ध झालेले तथ्य नसून दीपके यांची राजकीय भूमिका असल्याचे स्पष्ट करणे महत्त्वाचे आहे. जनतेचा निवडणूक आयोगावरील विश्वास राहिलेला नाही, असा दावा करत झानेश कुमार यांच्या राजीनाम्यासोबत त्यांच्यावर फौजदारी गुन्हा दाखल करण्याची मागणीही त्यांनी केली. भविष्यातील निवडणूक आयुक्ताची नियुक्ती पारदर्शक पद्धतीने व्हावी, अशी मागणी त्यांनी

केली. आंदोलनासाठी सर्वांनी महात्मा गांधींचे टी-शर्ट घालून आणि हातात तिरंगा घेऊन सहभागी व्हावे, असे आवाहनही दीपके यांनी केले. शिवाजी पार्कवर मुख्यमंत्री रॅली करू शकतात, तर नागरिकांना आंदोलनासाठी वेगळे नियम का, असा सवाल त्यांनी उपस्थित केला. दरम्यान, ४ ऑक्टोबरला होणाऱ्या शिवसेनेच्या आंदोलनाला पाठिंबा देणार असल्याचेही त्यांनी जाहीर केले.

निवडणूक आयोगावर प्रश्नचिन्ह असताना सर्वोच्च न्यायालयाला ‘एक राष्ट्र, एक निवडणूक’च्या चर्चेत का आणले?

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र नवी दिल्ली।** प्रतिनिधी भारताच्या निवडणूक व्यवस्थेवरील जनविश्वास हा लोकशाहीचा केवळ भावनिक मुद्दा नाही; तो घटनात्मक व्यवस्थेचा मूलभूत आधार आहे. त्यामुळेच आज एकाच वेळी दोन घडामोडींकडे गांभीर्याने पाहावे लागते: एकीकडे मुख्य निवडणूक आयुक्त झानेश कुमार यांच्या कार्यपद्धतीवरून निवडणूक आयोगाच्या अंतर्गत मतभेद आणि पारदर्शकतेबाबत प्रश्न उपस्थित झाले आहेत, तर दुसरीकडे ‘एक राष्ट्र, एक निवडणूक’ या मोठ्या घटनात्मक बदलाच्या प्रक्रियेत सर्वोच्च न्यायालयाशी

अनौपचारिक चर्चा करण्याचा प्रस्ताव पुढे आला होता. हा योगायोग आहे की संस्थात्मक विश्वास निर्माण करण्याचा प्रयत्न, हा प्रश्न उपस्थित होणे स्वाभाविक आहे. ‘एक राष्ट्र, एक निवडणूक’ हा विषय केवळ निवडणुकीच्या तारखा बदलण्यापुरता मर्यादित नाही. लोकसभा आणि विधानसभांच्या कार्यकाळाशी संबंधित घटनात्मक तरतुदी, राज्यांचे अधिकार, संघराज्य रचना आणि संसद-राज्य विधानसभांच्या राजकीय स्वायत्ततेवर त्याचे परिणाम होऊ शकतात. त्यामुळे अशा प्रस्तावावर व्यापक घटनात्मक

चर्चा आवश्यक आहे. मात्र, या चर्चेत सर्वोच्च न्यायालयाला आधीच सहभागी करण्याच्या प्रस्तावामुळे वेगळाच घटनात्मक प्रश्न निर्माण झाला. उपलब्ध वृत्तानुसार, या विषयावर संयुक्त संसदीय समितीची सर्वोच्च न्यायालयात अनौपचारिक चर्चा करण्याची योजना होती; मात्र या भेटीबाबत निर्माण झालेल्या आक्षेपांनंतर ती योजना स्थगित करण्यात आली. ज्येष्ठ विद्वान कपिल सिब्बल यांनीही अशा प्रकारच्या पूर्व-विधायी चर्चेबाबत ‘सत्ता-विभाजन’ या तत्त्वाच्या दृष्टीने प्रश्न उपस्थित केल्याचे वृत्त आहे. मग प्रश्न असा कायदा

करण्याची जबाबदारी संसदेकडे आणि त्याची घटनात्मक वैधता तपासण्याची जबाबदारी न्यायपालिकेकडे असताना, कायदा तयार होण्यापूर्वीच न्यायपालिकेला अनौपचारिक चर्चेत सहभागी करण्याची गरज का भासली? या प्रश्नाचे महत्त्व सध्याच्या निवडणूक आयोगाच्या आखणी वाढते. एउअंशीच्या निवडणूक खपकंरप अहवालानुसार, आयुक्त सुखबीर सिंह संधू आणि विवेक जोशी यांनी मागील दहा महिन्यांत आयोगाच्या कामकाजातील काही निर्णयांवर किमान १४ वेळा लेखी आक्षेप

नोंदवले. मतदार यादी, क्लेअर ६ आणि विशेष सधन पुनर्रिक्षणाशी संबंधित प्रक्रियांवर हे मतभेद असल्याचे वृत्त आहे. याउलट, निवडणूक आयोगाने या वृत्ताना उत्तर देताना मागील वर्षातील निर्णय पूर्ण आयोगाच्या ‘एकमताने झाल्याचे स्पष्ट केले आहे. त्यामुळे येथे आरोप आणि तथ्य यांची सरमिसळ न करता, स्वतंत्रपणे पारदर्शकता आणि संस्थात्मक उत्तरदायित्व तपासले जाणे आवश्यक आहे. या पार्श्वभूमीवर सर्वोच्च न्यायालयाने झानेश कुमार यांच्या कार्यपद्धतीला आव्हान देणाऱ्या याचिकेवर सुनावणी घेण्याचे मान्य केले आहे. याचिकेत आयोगाच्या

सामूहिक निर्णयप्रक्रियेबाबत घटनात्मक प्रश्न उपस्थित करण्यात आले आहेत; हे आरोप अद्याप न्यायालयीन परीक्षणाच्या प्रक्रियेत आहेत. म्हणूनच केंद्र सरकारसमोर काही साधे पण गंभीर प्रश्न उभे राहतात: निवडणूक आयोगाच्या विश्वासाहर्तेवर प्रश्न उपस्थित असताना ‘एक राष्ट्र, एक निवडणूक’ सारखा व्यापक बदल पुढे नेण्याची धाई का? आणि या प्रक्रियेत सर्वोच्च न्यायालयाची भूमिका आधीच चर्चेत आणण्याची गरज का निर्माण झाली?

लोकशाहीत संस्थांमधील अंतर म्हणजे संघर्ष नव्हे; ते सत्ता-विभाजनाचे संरक्षण असते. संसद कायदे करेल, कार्यपालिका धोरण राबवेल, निवडणूक आयोग निवडणुका पार पाडेल आणि न्यायपालिका घटनात्मक मर्यादा तपासलेल्या संस्थात्मक सीमांची स्पष्टता जितकी राहील, तितकाच लोकांचा विश्वास मजबूत राहील. ‘एक राष्ट्र, एक निवडणूक’वर अंतिम निर्णय काहीही असो; त्याची प्रक्रिया मात्र सर्वपक्षीय चर्चा, घटनात्मक परीक्षण, संघराज्यीय विचार आणि सार्वजनिक पारदर्शकता यांवर आधारित असणे आवश्यक आहे. कारण निवडणूक पद्धती बदलण्यापूर्वी सवात महत्त्वाची गोष्ट बदलता कामा नये: निवडणूक प्रक्रियेवरील नागरिकांचा विश्वास.

संपादकीय

२०४७ पर्यंत विकसित भारत : वेग पुरेसा

आहे की लोकशाहीचीही गरज आहे ?

२०४७. स्वातंत्र्याची शंभर वर्षे. विकसित भारताचे स्वप्न. लक्ष्य महत्त्वाकांक्षी आहे आणि त्यासाठी वेगवान आर्थिक वाढ अपरिहार्य आहे. पण एक मूलभूत प्रश्न टाळता येणार नाहीभारताला विकसित होण्यासाठी फक्त वेग हवा आहे की त्या वेगाला लोकशाहीची दिशा आणि संस्थांचे बळही हवे आहे ? मोठा जीडीपी, उंच इमारती, महामार्ग, बुलेट ट्रेन, डिजिटल व्यवहार आणि अब्जावधी डॉलरची अर्थव्यवस्था हे विकासाचे दिसणारे चेहेरे आहेत. पण विकसित देशाची खरी ओळख नागरिकांच्या जीवनमानात दिसते. दर्जेदार शिक्षण, चांगली आरोग्यसेवा, उत्पादक रोजगार, समान संधी, सुरक्षित सामाजिक वातावरण आणि कायद्यापुढे समानताही विकसित भारताची खरी कसोटी आहे. याच ठिकाणी केवळ विकासद्वारा विसंबून राहण्याची मर्यादा स्पष्ट होते. भारताला पुढील दोन दशकांत दीर्घकाळ उच्च विकासदर टिकवावा लागेल. त्यासाठी गुंतवणूक, उद्योग, पायाभूत सुविधा आणि आर्थिक सुधारणा आवश्यक आहेत. पण विकासाचा वेग स्वतः पुरता पुरेसा नसतो. वेग कुठे घेऊन जातो आणि त्या प्रवासात कोण मागे राहतो, हा प्रश्न त्याहून महत्त्वाचा असतो.

भारत आणि चीनची तुलना याच कारणासाठी महत्त्वाची ठरते. दोन्ही देशांनी वेगवेगळे राजकीय आणि आर्थिक मार्ग स्वीकारले. चीनने आर्थिक सुधारणांनंतर अभूतपूर्व आर्थिक प्रगती केली. भारताने मात्र लोकशाही चौकटीत आर्थिक सुधारणा करत विकासाचा मार्ग पकडला. आज चीनचा विकासवेग पूर्वापेक्षा मंदाला असताना भारताकडे मोठी आर्थिक संधी आहे. पण ही संधी केवळ चीनशी स्पर्धा करण्याची नाही; ती स्वतःची आर्थिक क्षमता पूर्ण करण्याची आहे.

त्यासाठी भारताला सर्वात आधी मानवी भांडवलात गुंतवणूक करावी लागेल. शाळेत जाणाऱ्या मुलांची संख्या पुरेशी नाही; ते किती शिकतात, हा प्रश्न आहे. पदवीधरांची संख्या पुरेशी नाही; त्यांना उत्पादक रोजगार मिळतो का, हा प्रश्न आहे. विद्यापीठांची संख्या पुरेशी नाही; ते संशोधन, कौशल्य आणि नवोन्मेष निर्माण करतात का, हा प्रश्न आहे.

पायाभूत सुविधांचीही तीच कथा आहे. महामार्ग आणि विमानतळ आवश्यक आहेत; पण त्याचबरोबर गावातील शाळा, प्राथमिक आरोग्य केंद्र, पिण्याचे पाणी, शेतीची उत्पादकता आणि स्थानिक रोजगारही आवश्यक आहेत. दिसणारा विकास आणि जाणवणारा विकास यांच्यातील अंतर भरून काढल्याशिवाय विकसित भारताचे स्वप्न पूर्ण होणार नाही.

आणि मग येतो सर्वात संवेदनशील प्रश्नलोकशाहीचा.

लोकशाही विकासासाठी काही वेळा अस्वस्थ करणारे प्रश्न विचारते. जमीन कोणाची? प्रकल्पाचा लाभ कोणाला? पर्यावरणाची किंमत कोण मोजणार? रोजगार कुठे निर्माण होणार? सरकारी पैसा कुठे खर्च होणार? अल्पसंख्याक, गरीब, शेतकरी किंवा स्थानिक नागरिकांच्या हिताचे काय ?

या प्रश्नांमुळे निर्णयप्रक्रिया संथ होऊ शकते. पण लोकशाहीची किंमत हीच आहेसत्तेला प्रश्न विचारण्याचा अधिकार. जलद निर्णय घेण्यासाठी संस्थात्मक नियंत्रण कमकुवत करणे सोपे असू शकते; परंतु दीर्घकालीन विकासासाठी विकासासह संस्था उभ्या करणे अधिक महत्त्वाचे आहे.

विकासाच्या नावाखाली जर संसद कमकुवत झाली, न्यायसंस्थेवरील विश्वास ढासळला, स्वतंत्र संस्थांवर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले किंवा सार्वजनिक चर्चेसाठी जागा कमी झाली, तर आर्थिक प्रगतीचे आकडे मोठे असले तरी विकासाचा पाया किती मजबूत राहील, हा प्रश्न उपस्थित होतो.

याचा अर्थ असा नाही की लोकशाही आणि विकास परस्परविरोधी आहेत. उलट, मजबूत लोकशाही संस्थाच विकासाला दीर्घकालीन स्तंभ देऊ शकतात. सरकार बदलले तरी धोरणांवर विश्वास राहणे, गुंतवणूकदारांना कायद्याचे संरक्षण मिळणे, नागरिकांना न्याय मिळणे आणि सामाजिक संघर्षांना सांस्कृतिक मार्ग मिळणेहे आर्थिक विकासासाठीही महत्त्वाचे आहे. भारताच्या विविधतेमुळे हा मुद्दा अधिक गंभीर आहे. धर्म, भाषा, जात, प्रदेश आणि आर्थिक स्तर यांच्या असंख्य छटांनी बनलेल्या समाजात विकासाचा लाभ जर समान संधीच्या चौकटीत वितरित झाला नाही, तर आर्थिक विषमता सामाजिक तणावात बदलू शकते. त्यामुळे सामाजिक सलोखा हा केवळ नैतिक प्रश्न नाही; तो विकासाच्या टिकाऊपणाचा आर्थिक प्रश्नही आहे. २०४७चे लक्ष्य म्हणून विकसित भारत मांडणे सोपे आहे. पण विकसित भारताची व्याख्या करणे कठीण आहे. तो फक्त मोठ्या अर्थव्यवस्थेचा भारत असेल का? की मोठ्या संधीचा भारत? तो केवळ जागतिक शक्ती बनेल का? की आपल्या प्रत्येक नागरिकासाठी संधी निर्माण करणारा देश बनेल? तो वेगाने निर्णय घेणारा देश असेल का? की निर्णय घेताना नागरिकांना उत्तरदायी राहणारा देशही असेल? या प्रश्नांची उत्तरेच २०४७च्या भारताचे स्वरूप ठरवतील.

भारताला वेग हवा आहेनिःसंशय. पण दिशाहीन वेग विकास घडवत नाही. आर्थिक शक्तीला संस्थात्मक बळ, सामाजिक समावेशकता आणि लोकशाही उत्तरदायित्वाची जोड मिळाली तरच विकास टिकाऊ ठरेल. २०४७पर्यंत विकसित भारत घडविण्याचे आव्हान म्हणूनच केवळ मोदी सरकारसमोरचे लक्ष्य नाही, ते भारतीय राज्यव्यवस्था आणि समाजासमोरचे व्यापक आव्हान आहे. विकासाचा प्रश्न आता भारत किती वेगाने वाढतो? एवढाच राहिलेला नाही. खरा प्रश्न आहेभारत वाढताना कोणालाही मागे न सोडता, लोकशाहीची संस्थाही मजबूत ठेवू शकतो का? २०४७चे खरे यश याच उत्तरात दडलेले असेल.

अनधिकृत होर्डिंगवरील कारवाई अचानक थांबविल्याचा आरोप

आपकडून आकाशचिन्ह व परवाना विभागाच्या कार्यपद्धतीवर प्रश्नचिन्ह

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

रावेत परिसरातील अनधिकृत व नियमबाह्य जाहिरात फलकांवर कारवाईचे आदेश देण्यात आल्यानंतरही निष्कासनाची कारवाई अचानक थांबविण्यात आल्याचा आरोप आम आदमी पार्टीचे युवक अध्यक्ष विकी रोहिदास पासोटे आणि सामाजिक कार्यकर्ते आदिनाथ जावीर यांनी केला आहे. कारवाई थांबविण्यामागचे स्पष्ट लेखी कारण काय, संबंधित जाहिरात फलकधारकांना कोणती सवलत देण्यात आली का, याची चौकशी करण्याची मागणी त्यांनी केली आहे.

पिंपरी - चिंचवड

महानगरपालिकेच्या आकाशचिन्ह व परवाना विभागाने रावेत परिसरातील जाहिरात फलकांची तपासणी केली होती. त्यानुसार मे. भवानी कन्स्ट्रक्शनचे दोन आणि मे. बिग इंडिया ग्रुपचा एक, असे तीन जाहिरात फलक अनधिकृत, थकीत रकम असलेले किंवा मंजूर मोजमापापेक्षा अधिक असल्याचे नमूद करून ते काढण्याचे आदेश २९ जुलै २०२६ रोजी देण्यात आल्याचा दावा करण्यात आला आहे.

त्यानंतर ३१ ऑगस्ट २०२६ रोजी निष्कासनाची कारवाई करण्याचे आदेश देण्यात आले होते. मात्र, १९ सप्टेंबर २०२६ रोजी कोणतेही स्पष्ट लेखी कारण न देता,

बीट निरीक्षक किशोर गावडे यांच्या तोंडी सूचनेवरून कारवाई थांबविण्यात आल्याचा आरोप पासोटे आणि जावीर यांनी केला आहे.

दरम्यान, महानगरपालिकेने २२ सप्टेंबर २०२६ रोजी दिलेल्या उत्तरानुसार, मे. भवानी कन्स्ट्रक्शनकडील सुमारे १२.४२ लाख रुपयांची

का थांबविण्यात आली? कारवाई थांबविण्याचा लेखी आदेश आहे का? संबंधित जाहिरात फलकांबाबत समान निकष लागू करण्यात आले आहेत का? असे प्रश्न पासोटे यांनी उपस्थित केले आहेत.

अनधिकृत किंवा नियमबाह्य होर्डिंगचा प्रश्न केवळ महसुलापुरता मर्यादित नसून, त्याचा वाहतूक सुरक्षेवर, नागरिकांच्या सुरक्षिततेवर, अपघातांच्या धोक्यावर तसेच झाडांच्या नुकसानीवर परिणाम होऊ शकतो. त्यामुळे अशा फलकांवर कारवाई करताना पारदर्शक निकष आणि समान अंमलबजावणी आवश्यक असल्याचे तक्रारदारांनी

म्हटले आहे.

या प्रकरणातील आदेश, कारवाई थांबविण्याचे कारण, थकीत रकम आणि संबंधित जाहिरात फलकांना दिलेल्या परवानग्यांची माहिती सार्वजनिक करून प्रशासनाने वस्तुस्थिती स्पष्ट करावी, अशी मागणी करण्यात आली आहे. यावेळी आम आदमी पार्टीचे युवक अध्यक्ष विकी पासोटे, अॅड. सुप्रिया गायकवाड, अनजय सिंह, निकेत शिंदे, शिवकुमार बनसोडे, अंकुश डोंगरे, लक्ष्मण माने, सोनू हिंगे, गौतम तायडे, सूरज झिटे, आशिष डोंगरे तसेच सामाजिक कार्यकर्ते आदिनाथ जावीर उपस्थित होते.

आंद्रातून आणखी १०० एमएलडी पाणी, पण शहराचा पाणीप्रश्न संपणार कधी ?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

पिंपरी - चिंचवड शहराच्या वाढत्या पाणीटंचाईवर उपाय म्हणून आद्रा धरणाला आणखी १०० एमएलडी पाणी आणण्याच्या प्रकल्पाला गती मिळाली आहे. तब्बल २२० कोटी रुपयांच्या सविस्तर प्रकल्प अहवालाला (डीपीआर) मंजुरी देण्यात आली असून, आता निविदाप्रक्रियेचा मार्ग मोकळा झाला आहे. या प्रकल्पातून भूमिगत जलवाहिनीद्वारे थेट आद्रा धरणाला पाणी शहरात आणले जाणार आहे. या योजनेचा

महत्त्वाचा दावा म्हणजे दूषित इंधायणी नदीच्या पाण्यावरील शहराचे अवलंबित्व कमी होणार आहे. मात्र, केवळ नवीन जलवाहिनी आणि मोठी गुंतवणूक म्हणजे पिंपरी-चिंचवडचा पाणीप्रश्न कायमचा सुटला, असे मानणे धाड्य ठरेल.

शहराची लोकसंख्या आणि बांधकामाचा विस्तार सातत्याने वाढत असताना उपलब्ध पाणीसाठा, वितरण व्यवस्था, गळती, अनधिकृत जोडण्या आणि भविष्यातील पाण्याची मागणी यांचे दीर्घकालीन नियोजन कितपत झाले आहे, हा मूळ प्रश्न आहे.

२२० कोटींचा प्रकल्प उभा राहत असताना त्याचा प्रत्यक्ष लाभ नागरिकांच्या नळापर्यंत किती आणि केव्हा पोहोचणार, याचे स्पष्ट वेळापत्रकही महत्त्वाचे ठरणार आहे.

आद्रा धरणाला १०० एमएलडी अतिरिक्त पाणी मिळणे दिलासादायक ठरू शकते; मात्र प्रकल्पाची अंमलबजावणी, वेळेत निविदा, कामाचा दर्जा आणि वितरण व्यवस्थेची क्षमता यावरच या योजनेचे यश अवलंबून राहणार आहे. शहराला आता घोषणापेक्षा नियमित, स्वच्छ आणि पुरेसा पाणीपुरवठा हवा आहे.

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

चिखली परिसरातील निळ्या नदीच्या निळ्या पूरेथेत उभारण्यात आलेल्या २० अनधिकृत बांधकामांवर होणारी पाडकामाची कारवाई तूर्तास थांबली आहे. या प्रकरणात सर्वोच्च न्यायालयाने स्थगिती दिल्याने संबंधित बांधकामधारकांना तात्पुरता दिलासा मिळाला आहे. मात्र, या स्थगितीमुळे नदीच्या पूरेथेतील बांधकामाचा गंभीर प्रश्न पुन्हा ऐणीवर आला आहे.

इंधायणी नदीच्या निळ्या पूरेथेतील बांधकामांवर राष्ट्रीय हरित लढावाचे (एनजीटी) पाडकामाचे आदेश दिले होते. नदीच्या नैसर्गिक प्रवाहाला अडथळा निर्माण होण्याबरोबरच

पूरस्थितीत नागरिकांच्या सुरक्षिततेचा प्रश्न निर्माण होऊ शकतो, या पार्श्वभूमीवर ही कारवाई प्रस्तावित होती.

मात्र, एनजीटीच्या आदेशाला आव्हान देत प्रकल्प सर्वोच्च न्यायालयात गेले आणि न्यायालयाने तूर्तास कारवाईला स्थगिती दिली. या प्रकरणाची पुढील सुनावणी ९ डिसेंबर रोजी होणार आहे.

शहराचा झपाट्याने विस्तार

घरगुती गॅस सिलिंडरमधून अवैध रिफिलिंग; चाकण पोलिसांकडून एकावर गुन्हा दाखल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

जीव धोक्यात घालून व्यावसायिक व घरगुती वापराच्या सिलिंडरमधून लहान गॅस टाक्यांमध्ये अवैधपणे गॅस भरणाऱ्या टोळीचा चाकण पोलिसांनी पर्दाफाश केला आहे। बिरादवाडी गावच्या हद्दीत छपा टाकून पोलिसांनी सुमारे १०,५०० रुपयांचे साहित्य जप्त केले असून

एका आरोपीविरुद्ध गुन्हा नोंदवला आहे।

चाकण पोलिस ठाण्याच्या पथकाने ३० सप्टेंबर रोजी सायंकाळी बिरादवाडी येथील एका भाड्याच्या खोलीवर छाप टाकला। आरोपी रवी किसन माडेकर व एका विधीसंघर्षित बालकाने व्यावसायिक आणि घरगुती गॅस सिलिंडरमधून नोझल पाईपच्या सहाय्याने छोट्या लाल टाक्यांमध्ये

अवैधपणे गॅस भरण्याचा गोरखधंदा सुरू ठेवल्याचे उघडकीस आले। सार्वजनिक सुरक्षिततेला बाधा पोहोचवणे आणि ग्राहकांची फसवणूक केल्याप्रकरणी जीवनावश्यक वस्तू कायद्यातर्गत गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे।

फसवणूक तळेगाव दाभाडे: रुग्णालयात दाखल असलेल्या पतीच्या गंभीर

नोंदवली आहे।

फिर्यादीचे पती सचिन बाबुराव ढळवी हे आजारी असताना त्यांना पवना हॉस्पिटल (सोमाटणे फाटा) येथून जबरदस्तीने डिस्चार्ज करून देण्यात आले। त्यानंतर दिरासह इतर आरोपींनी संगनमत करून, पतीवर दबाव आणून व भीती दाखवून मौजे कोथुर्ण येथील गट नं. १९१/१ व १९१/३ मधील जमिनीचे

वडगाव मावळ येथील दुय्यम निबंधक कार्यालयात बक्षीसपत्र नोंदवून घेतले। फिर्यादी व त्यांच्या मुलीची कोणतीही संमती अथवा माहिती न घेता ही फसवणूक करण्यात आल्याचे तक्रारीत नमूद आहे। नितीन बाबुराव ढळवी, संकेत जयवंत खानेकर, संतोष शंकर गडपाळे यांच्यासह एका महिलेवर या प्रकरणी गुन्हा नोंदवण्यात आला आहे।

पिंपरी-चिंचवडमध्ये अभिजात मराठी भाषा सप्ताहाचा जागर ३ ते ९ ऑक्टोबरदरम्यान साहित्य, नाटक, संगीत, लोककला आणि वैचारिक कार्यक्रमांची मेजवानी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

पिंपरी, दि. १ ऑक्टोबर २०२६ : मराठी भाषेचा अभिजात वारसा, साहित्यिक परंपरा आणि सांस्कृतिक वैभवाचा जागर करण्यासाठी पिंपरी-चिंचवड महानगरपालिकेच्या वतीने ३ ऑक्टोबर रोजी 'अभिजात मराठी भाषा सन्मान दिवस' आणि ३ ते ९ ऑक्टोबरदरम्यान 'अभिजात मराठी भाषा सप्ताह' साजरा करण्यात येणार आहे. या सप्ताहात साहित्यिक चर्चा, परिसंवाद, कविसंमेलन, कथाकथन, अभिवाचन, नाटक, एकांकिका, संगीत, लावणी, गझल आणि लोककलेच्या विविध कार्यक्रमंचे आयोजन करण्यात आले आहे.

सप्ताहाचे उद्घाटन ३ ऑक्टोबर रोजी दुपारी १ वाजता चिंचवड येथील प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृहात होणार असून, ज्येष्ठ संगीतकार पद्मश्री पं. हृदयनाथ मंगेशकर यांचा महापालिकेच्या वतीने

मानपत्र देऊन विशेष सन्मान करण्यात येणार आहे. त्यानंतर 'गाणी मंगेशकरांची' हा विशेष सांगीतिक कार्यक्रम होणार आहे.

महापालिकेच्या प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृह, आचार्य अत्रे रंगमंदिर, नटसम्राट निळफुले नाट्यगृह, चिखली टाऊन हॉल आणि ग. दि. माडगूळकर नाट्यगृह येथे विविध कार्यक्रम होणार आहेत. नागरिकांसाठी हे सर्व कार्यक्रम विनामूल्य असणार आहेत.

विविध कलाविष्कारांची पर्वणी प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृहात सप्ताहाच्या सातही दिवसांत विविध कार्यक्रमांची रेलचेल राहणार आहे. पारंपरिक वाद्यांच्या निनादात सप्ताहाचा शुभारंभ, कथक-लावणीची जुगलबंदी, नाट्य-संगीतमय आविष्कार, 'मंगलगायी दंगलगायी', विविध एकांकिका, नाटके, लोककला, लावणी, गझल, कविता आणि सांगीतिक

कार्यक्रम सादर केले जाणार आहेत.

या कार्यक्रमांमध्ये संकर्षण कऱ्हाडे यांचे 'नियम व अटी लागू', सचिन खेडेकर अभिनीत 'भूमिका', भाऊ कदम अभिनीत 'पहिली लग्नाची दुसरी प्रेमाची', 'द फोक महाराष्ट्र', 'फोक लावणी', 'गजल आख्यान', 'मोगरा फुलला', 'ममराठीचा' यांसह विविध कार्यक्रमांचा समावेश आहे. ९ ऑक्टोबर रोजी बक्षीस वितरण व समारोप समारंभानंतर निमंत्रितांचे कविसंमेलन आणि 'अविनाश-विश्वजित संगीत रजनी' हे या रंगमंचावरील कार्यक्रमांची सांगता होणार आहे.

साहित्यिक आणि वैचारिक कार्यक्रमां आचार्य अत्रे रंगमंदिरात अभिवाचन, 'अभिजात मराठी भाषेचा प्रवास' या विषयावरील परिसंवाद, कथाकथन, गझल मुशायरा, गझलगायन, कवितांची मैफल, स्थानिक कवींचे कविसंमेलन, 'मराठी साहित्याचे विश्व'

कार्यक्रम होणार आहे. तर ग. दि. माडगूळकर नाट्यगृहात महापालिका शाळांतील विद्यार्थ्यांसाठी समूह नृत्य स्पर्धा तसेच लोकगायक नंदेश विठ्ठल उमप यांचा 'मी मराठी' हा लोककला सोहळा होणार आहे.

माध्यम प्रतिनिधींच्या छायाचित्रांचे प्रदर्शन महापालिका आणि पुणे श्रमिक पत्रकार संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने माध्यम प्रतिनिधींनी छापिलेल्या निवडक छायाचित्रांचे विशेष प्रदर्शनही आयोजित करण्यात आले आहे. सामाजिक, सांस्कृतिक, ऐतिहासिक आणि सार्वजनिक घडामोडींचे पत्रकारांच्या नजरेतून झालेले चित्ररूप दस्तऐवजीकरण या प्रदर्शनातून पाहता येणार आहे.

३ ते ९ ऑक्टोबरदरम्यान सकाळी ९ ते सायंकाळी ६ या वेळेत प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृहातील कला दालनात हे प्रदर्शन सर्वांसाठी खुले राहणार

आहे. मराठी भाषेला अभिजात दर्जा मिळणे हा महाराष्ट्राच्या समृद्ध भाषिक आणि सांस्कृतिक परंपरेचा गौरव आहे. हा गौरव एका दिवसापुरता मर्यादित न राहता साहित्य, लोककला, संगीत, नाट्य आणि सांस्कृतिक वैभव नव्या पिढीपर्यंत पोहोचणे आवश्यक आहे. याच उद्देशाने या सप्ताहाचे आयोजन करण्यात आले आहे. नागरिकांनी मोठ्या संख्येने सहभागी व्हावे, असे आवाहन महापालिका आयुक्त डॉ. विजय सूर्यवंशी यांनी केले.

मराठी भाषेच्या संवर्धनासाठी महापालिका वर्षभर विविध उपक्रम राबवत असून, अभिजात मराठी भाषा सप्ताह हा त्यातील महत्त्वाचा उपक्रम आहे. नागरिकांच्या सहभागातून प्रचार-प्रसार अधिक दृढ होईल, असा विश्वास अतिरिक्त आयुक्त विक्रांत बगाडे यांनी व्यक्त केला.

सारंथ वृत्त

लोकप्रतिनिधींच्या निधीलाही 'ब्रेक'; आमदारासोबतच्या वादानंतर आयुक्तांची सावध पावले

■ पुणे : प्रतिनिधी

पुणे महापालिकेच्या १० कोटी रुपयांच्या रस्त्याच्या कामावरून भाजपच्या एका आमदारासोबत वाद झाल्यानंतर महापालिका आयुक्तांनी विकासकामांबाबत सावध भूमिका घेतली आहे. नवीन कामे, निविदा आणि प्रलंबित प्रक्रियांवर निबंध घालण्यात आले असून, अत्यावश्यक कामांसाठी पूर्वपरवानगी बंधनकारक करण्यात आली आहे. मुळा-मुठा नदीकाठ संवर्धन प्रकल्पांतर्गत संगमवाडी पूल ते बंडगाईन दरम्यानच्या नियोजित १७ मीटर रुंदीच्या पर्यायी रस्त्यासाठी डिसेंबर २०२५ मध्ये १० कोटीची निविदा काढण्यात आली होती. त्यावेळी भाजपच्या एका आमदाराने एका पात्र ठेकेदाराला अपात्र ठरवण्यासाठी आणि रस्त्याचे काम आपल्याच मजीतील ठेकेदारास मिळण्यासाठी प्रशासनावर दबाव आणला होता. यामुळे निविदा प्रक्रिया थांबली होती. हा प्रकार महापालिका आयुक्त नवल किशोर राम यांना समजल्यानंतर त्यांनी नियमानुसार निविदा प्रक्रिया पूर्ण करण्याचे आदेश पथ विभागाला दिले. ज्या ठेकेदाराला अपात्र करण्यासाठी संबंधित आमदार दबाव आणत होते, त्याचीच निविदा सर्वात कमी दराची आली. त्यामुळे आमदाराच्या मजीतील ठेकेदाराला काम मिळू शकले नाही. यामुळे संतापलेल्या आमदाराने थेट महापालिका आयुक्तांना मोबाइलवरून अ‍ॅट्रिबिटीची धमकी दिली. तसेच अन्य अधिकाऱ्यांना शिवीगाळ करत थेट विधिमंडळात हक्कभंगीची धमकी दिली. या पार्श्वभूमीवर आयुक्त नवल किशोर राम यांनी नवीन विकासकामांना प्रशासकीय किंवा तांत्रिक मंजूरी देण्यापूर्वी तसेच प्रलंबित निविदेला अंतिम स्वरूप देण्यापूर्वी सक्षम प्राधिकरणाची किंवा आयुक्तांची पूर्वपरवानगी घेणे बंधनकारक केले आहे. आयुक्तांनी काढलेल्या परिपक्वकानुसार महापालिका अर्थसंकल्पातील नगसेवेकांच्या निधीतून किंवा सभागिर्हाय तरतुदीतून प्रस्तावित कामांनाही निबंध राहणार आहेत.

राज्यात सरासरीच्या ८१ टक्के पाऊस मॉन्सूनची आकडेवारी जाहीर; ४२ टक्के क्षेत्रावर अपुरे पर्जन्य

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे : प्रतिनिधी

यंदाच्या जून ते सप्टेंबर या नैऋत्य मॉन्सून हंगामात देशभरात दीर्घकालीन सरासरीच्या ८७ टक्के; तर राज्यात ८१ टक्के पाऊस झाल्याची माहिती भारतीय हवामानशास्त्र विभागाने (आयएमडी) बुधवारी जाहीर केली. यावर्षीच्या मॉन्सूनवर एल निनोचा प्रभाव स्पष्टपणे दिसून आल्याचे नमूद करतानाच मॉन्सूनोत्तर हंगामात देशाच्या बहुतांश

भागाने सरासरीपेक्षा कमी पावसाची शक्यताही 'आयएमडी'ने वर्तविली आहे.

त्यामुळे खरिपासोबतच रब्बीच्या पिकांबाबतही चिंता वाढली आहे. पृथ्वी विज्ञान मंत्रालयाचे सचिव डॉ. टी. श्रीनिवास कुमार आणि 'आयएमडी'चे महासंचालक डॉ. मृत्युंजय महापात्रा यांनी जून ते सप्टेंबर या नैऋत्य मॉन्सून हंगामाचा अहवाल आणि आगामी ईशान्य मॉन्सून हंगामाचा अंदाज

ऑनलाईन स्वरूपात बुधवारी जाहीर केला. 'आयएमडी'ने हंगामाच्या आधी वर्तविलेल्या अंदाजाप्रमाणे यावर्षी देशभरात सरासरीपेक्षा कमी पाऊस झाल्याचे डॉ. श्रीनिवास कुमार यांनी यावेळी सांगितले.

देशात सरासरीपेक्षा कमी पाऊस झालेली वर्षे आणि हंगामातील पाऊस (मिमी)

२०१५ ७५८.२

२००२ ६८७.२

२०२६ ७५९.४

२००९ ७०९.१

जिल्हानिहाय स्थिती

पाऊस (सरासरीपेक्षा २० ते ५९ टक्के जास्त): पालघर, नाशिक (दोन जिल्हे)

सर्वसाधारण पाऊस (सरासरीपेक्षा १९ टक्के कमी- अधिक): ठाणे, मुंबई, मुंबई उपनगरे, रायगड, रत्नागिरी, धुळे, जळगाव, पुणे, कोल्हापूर, छत्रपती संभाजीनगर, बुलढाणा, भंडारा, गोंदिया, गडचिरोली (१४ जिल्हे)

अपुरा पाऊस

स्थितीत न

पाऊस (सरासरीपेक्षा २० ते ५९ टक्के कमी): सिंधुदुर्ग, नंदुरबार, अहिल्यानगर, सातारा, सांगली, सोलापूर, जालना, बीड, धाराशिव, परभणी, लातूर, हिंगोली, नांदेड, वाशिम, अकोला, अमरावती, यवतमाळ, वर्धा, नागपूर, चंद्रपूर (२० जिल्हे)

यंदाच्या मॉन्सूनची वैशिष्ट्ये यंदाच्या मॉन्सून हंगामात मॅडन ज्युलियन ऑस्ट्रिलेज (एमजेओ) हे दगांचे क्षेत्र भारतीय उपखंडासाठी दीर्घकाळ अनुकूल स्थितीत न

आल्यामुळे पावसात मोठे खंड पडले.

एमजेओ भारतासाठी अनुकूल स्थितीत न येणे आणि मॉन्सूनचा प्रवाह दीर्घकाळ क्षीण राहणे हे एल निनोचे थेट परिणाम ठरले. जून ते सप्टेंबर या मॉन्सून हंगामात एकूण १४ कमी दाबाची क्षेत्रे तयार झाली. त्यांपासून एकूण ७७ दिवस पाऊस पडला. मॉन्सून हंगामात सर्वसाधारणपणे १३ कमी दाबाच्या क्षेत्रांपासून ५७ दिवस पाऊस होत असतो.

जून ते सप्टेंबर या कालावधीत देशभरात १८ पैकी फक्त पाच अंठ व ड च ा म ढ ये' सरासरीइतका किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस नोंदला गेला. उर्वरित १३ आठवड्यांमध्ये पाऊस सरासरीपेक्षा कमी राहिला. देशात ७४१ पैकी ३१६ जिल्ह्यांमध्ये अपुरा किंवा अत्यल्प पाऊस नोंदला गेला असून, अशा जिल्ह्यांचे क्षेत्र देशाच्या एकूण क्षेत्राच्या ४३ टक्के आहे.

नांदी फाउंडेशनकडून विद्यार्थिनींना स्पोर्ट्स ड्रेस भेट

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

लाखणगाव (ता. आंबेगाव) येथील न्यू इंग्लिश स्कूलमधील विद्यार्थिनींना नांदी फाउंडेशनच्या प्रोजेक्ट नन्ही क्ली उपक्रमांतर्गत शैक्षणिक व क्रीडा साहित्याचे मोफत वितरण करण्यात आले. या उपक्रमातून प्रत्येक विद्यार्थिनीला दोन टी-शर्ट, दोन जोड सांक्स, आकर्षक बॅग तसेच मुलींसाठी आवश्यक साहित्य देण्यात आले.

तसेच, माईडिट्रिव्स फाउंडेशन, ठाणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात आलेल्या 'होय, मी वैज्ञानिक होणारच!' या विज्ञान स्पर्धेतील चार विद्यार्थ्यांना गोल्ड मेडल व प्रमाणपत्र देण्यात आले. स्पर्धेत सहभागी झालेल्या सर्व विद्यार्थ्यांनाही उपक्रमासाठी योगदान देणाऱ्या दोन्ही फाउंडेशनचे संस्थापक, अधिकारी वर्षा चौधरी, वसुधा जमादार तसेच समन्वयक लक्ष्मी बोडे यांचे प्रवीण शिक्षारे यांनी आभार मानले.

बटाटा पीक आले जोमात; शेतकऱ्यांना चांगल्या बाजारभावाची अपेक्षा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागातील बागायती पट्ट्यातील निरगुडसर, मंगडेवाडी, पोंदेवाडी, जारकरवाडी, लाखणगाव परिसरात यंदा शेतकऱ्यांनी मोठ्या प्रमाणावर बटाटा लागवड केली आहे. सुरुवातीला पावसाने ओढ दिल्याने बटाटा उत्पादक शेतकरी चिंतेत होते. मात्र, परतीच्या पावसाने हजेरी लावल्याने पिकाला मोठा दिलासा मिळाला असून सध्या बटाटा पीक जोमात आले आहे.

यंदा काही शेतकऱ्यांनी लवकर लागवड केली, तर काही ठिकाणी अद्यापही लागवडीचे काम सुरू आहे. बटाटा पिकासाठी पाण्याची मोठी आवश्यकता असल्याने परिसरातील उपलब्ध सिंचन सुविधेमुळे उत्पादन चांगले मिळण्याची अपेक्षा शेतकऱ्यांनी व्यक्त केली आहे.

दरम्यान, यंदा बटाटा बियाण्यांच्या दरात वाढ झाल्याने उत्पादन खर्चातही वाढ झाली आहे. त्यामुळे उत्पादनाला योग्य बाजारभाव मिळणे शेतकऱ्यांसाठी महत्त्वाचे ठरणार आहे. सप्टेंबरच्या पहिल्या - दुसऱ्या आठवड्यात काढणीला काळात पाऊस पोषक राहिला आणि बाजारभावात

काढणीला काही प्रमाणात विलंब होण्याची शक्यता आहे.

बटाटा हे या परिसरातील अनेक शेतकऱ्यांचे प्रमुख नगदी पीक आहे. त्यामुळे बटाट्याच्या उत्पादनावर त्यांच्या आर्थिक नियोजनाचे गणित अवलंबून असते. आगामी काळात पाऊस पोषक राहिला आणि बाजारभावात

सुधारणा झाली, तर बटाटा उत्पादकांना चांगला आर्थिक फायदा मिळू शकतो.

सध्या बटाट्याला अपेक्षेपेक्षा कमी बाजारभाव मिळत असला, तरी पुढील काळात समाधानकारक दर मिळतील, अशी आशा मंगडेवाडी येथील बटाटा उत्पादक शेतकरी हनुमंत भिकाजी टाव्हरे यांनी व्यक्त केली.

पुण्यात भररस्त्यात तरुणाने उचलले टोकाचे पाऊल; अग्रिशमन दलाने वेळीच वाचवले

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे - प्रतिनिधी

पुण्यातील लक्ष्मीनारायण चौक परिसरात आज दुपारी एका तरुणाने झाडावर गळफास घेऊन आत्महत्या करण्याचा प्रयत्न केल्याची घटना घडली. अग्रिशमन दलाच्या जवानांनी वेळीच घटनास्थळी धाव घेत तरुणाला सुखरूप खाली उतरवल्याने मोठी दुर्घटना टळली.

पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, उमेश गोकुळ मिरगणे असे आत्महत्येचा प्रयत्न करणाऱ्या तरुणाचे नाव आहे. शंकर महाराज मठ परिसरात सुमारे १८ ते २० फूट उंचीवर असलेल्या झाडावर त्याने फायलॉनच्या दोरीच्या सहाय्याने गळफास घेण्याचा प्रयत्न केला. घटनेची माहिती मिळताच अग्रिशमन

दलाचे जवान तातडीने घटनास्थळी पोहोचले. जवानांनी कौशल्याने तरुणाला झाडावरून खाली उतरवले आणि त्याला पोलिसांच्या ताब्यात दिले. एक दुपारी सुमारे १२ वाजण्याच्या सुमारास ही घटना घडली. भररस्त्यात घडलेल्या या प्रकारामुळे परिसरात काही काळ खळबळ उडाली होती.

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे: प्रतिनिधी

पुणे प्रादेशिक परिवहन कार्यालयात 'एमएच-६१' मालिकेतील आकर्षक व पसंतीच्या नोंदी क्रमांकांसाठी लिलाव प्रक्रिया राबविण्यात येणार आहे. मालवाहू, टुरिस्ट टॅक्सी, बस आणि ऑम्ब्युलन्ससह परिवहन वाहनांसाठी नवीन मालिका सुरू करण्यात येत आहे. तसेच खासगी चारचाकी वाहनांसाठी पसंती क्रमांकांचे वाटप विहित शुल्कानुसार करण्यात येणार आहे.

खासगी चारचाकी वाहनांसाठी पसंती क्रमांक मिळविण्यासाठी ५ ऑक्टोबर रोजी सकाळी १०.३० ते दुपारी २.३० या वेळेत परिवहन नवीन नोंदी विभागात अर्ज करता येतील. एकाच क्रमांकासाठी एकापेक्षा अधिक अर्ज आल्यास अर्जादारांची यादी कार्यालयाच्या नोटीस बोर्डवर प्रसिद्ध केली जाईल. संबंधित क्रमांकासाठी लिलावाचे डीडी ६ ऑक्टोबर रोजी दुपारी ३.१५ वाजेपर्यंत स्वीकारले जातील. त्याच दिवशी दुपारी ४ वाजता सहकार सभागृहात लिलाव होईल.

परिवहन वाहनांसाठी पसंती क्रमांकांचे अर्ज ६ ऑक्टोबर रोजी सकाळी १०.३० ते दुपारी १.३० या वेळेत स्वीकारले जातील. या क्रमांकांसाठीचे डीडी ७ ऑक्टोबर रोजी दुपारी ३.१५ वाजेपर्यंत जमा करता येतील. लिलाव त्याच दिवशी दुपारी ४ वाजता होईल.

लिलावासाठीचा डीडी 'ठ.द.ज., ईपीश' या नावाने पुण्यातील राष्ट्रीयकृत किंवा अनुसूचित बँकेचा

असणे आवश्यक आहे. डीडी दोन महिन्यांपेक्षा जुना नसावा. अर्जासोबत पॅनकार्डची साक्षात्कृत प्रत जोडणे बंधनकारक आहे. एका क्रमांकासाठी एकाच अर्जादराने एकच डीडी सीलबंद पाकिटात सादर करावा. चुकीच्या नावाने किंवा विहित शुल्कापेक्षा कमी रकमेचा डीडी स्वीकारला जाणार नाही. समान रकमेचे डीडी आल्यास संबंधित क्रमांकाची निवड अर्जादारांच्या नावाच्या चिठ्ठीवर केली जाईल.

अर्जादर लिलावावेळी उपस्थित नसला तरी प्रक्रिया पूर्ण केली जाणार आहे. पसंतीचा क्रमांक राखून ठेवण्याची वैधता महाराष्ट्र मोटार वाहन नियम, १९८१ मधील नियम ५४-अनुसार १८० दिवस राहील. अर्जादर पुणे आरटीओच्या कार्यक्षेत्रातील पत्त्याचा वाहनधारक असणे आवश्यक आहे. कार्यक्षेत्राबाहेरील अर्ज, चुकीच्या रकमेचा डीडी किंवा चुकीचा मोबाइल क्रमांक असलेले अर्ज बाद केले जातील.

आंबेगाव, जुन्नर व हवेलीचा दुष्काळग्रस्त यादीत समावेश करा आढळराव पाटील यांची मुख्यमंत्री फडणवीस यांच्याकडे मागणी; गावनिहाय पर्जन्यमान व पीकस्थितीची फेरतपासणी करण्याची मागणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

आंबेगाव : प्रतिनिधी

शिरूर लोकसभा मतदारसंघातील आंबेगाव, जुन्नर आणि हवेली तालुक्यांतील दुष्काळसदृश परिस्थितीची तातडीने प्रत्यक्ष पाहणी करून पात्र तालुके व बाधित गावांचा दुष्काळग्रस्त यादीत समावेश करावा, तसेच बाधित शेतकऱ्यांना दुष्काळी सवलती व शासकीय मदत उपलब्ध करून द्यावी, अशी मागणी पुणे मंडाचे अध्यक्ष तथा माजी खासदार शिवाजीराव आढळराव पाटील यांनी मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्याकडे केली.

आढळराव पाटील यांनी मंत्रालयात मुख्यमंत्री फडणवीस यांची भेट घेऊन याबाबतचे निवेदन दिले. महाराष्ट्र शासनाच्या मदत व पुनर्वसन विभागाने २५ सप्टेंबर रोजी खरीप हंगाम २०२६ अंतर्गत वॉरंटसशेअ-१ मध्ये राज्यातील

२६५ तालुक्यांचा दुष्काळग्रस्त तालुके म्हणून समावेश केला आहे. मात्र या यादीत आंबेगाव, जुन्नर व हवेली तालुक्यांचा समावेश नसल्याने या भागातील वस्तुस्थितीचा स्वतंत्रपणे आढावा घेण्याची मागणी करण्यात आली आहे.

तालुक्याची सरासरी पर्जन्यमानाची आकडेवारी दुष्काळाचे वास्तव लपवू शकते, त्यामुळे गावनिहाय आणि महसूल मंडळनिहाय परिस्थिती तपासणे आवश्यक असल्याचे आढळराव पाटील यांनी निवेदनात नमूद केले.

आंबेगावच्या पूर्व भागाकडे लक्ष देण्याची मागणी आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व व उत्तर भागातील काही गावांमध्ये पावसातील खंड आणि अनिश्चित पावसामुळे खरीप पिकांवर परिणाम झाल्याचे निवेदनात

जलस्रोत आणि पिण्याच्या पाण्याची उपलब्धता या निकषांवर सातगाव पठाराची स्वतंत्र फेरतपासणी करावी, अशी मागणी आहे.

पूर्व जुन्नरमधील गावांसाठी स्वतंत्र आढावा जुन्नर तालुक्यात पश्चिम भागात समाधानकारक पाऊस झाला असला तरी पूर्वेकडील पठारी भागातील परिस्थिती वेगळी असल्याचे निवेदनात

आहे. आणे, नळावणे, शिंदेवाडी, पेम्दरा, बांगरवाडी, राममळा, बेल्हे, गुळचवाडी, राजुरी तसेच पूर्व भागातील अन्य गावांमध्ये अपेक्षित पाऊस न झाल्याने खरीप पिकांवर परिणाम झाल्याचे निदर्शनास आणून देण्यात आले आहे. विशेषतः सोयाबीन पिकाच्या स्थितीचा स्वतंत्र आढावा घेण्याची मागणी करण्यात आली आहे.

हवेलीतील ग्रामीण

भागचे मूल्यांकन हवेली तालुक्यातील ग्रामीण भागातही पावसाच्या अनियमिततेचा शेतीवर परिणाम होण्याची शक्यता असल्याने गावनिहाय पर्जन्यमान, पीकस्थिती, विहिरी, बंधारे, जलसाठे आणि पिण्याच्या पाण्याची उपलब्धता तपासावी, अशी मागणी करण्यात आली आहे. वाढते नागरीकरण आणि जलस्रोतांवरील वाढता ताण लक्षात घेऊन ग्रामीण भागाकडे स्वतंत्रपणे पाहण्याची आवश्यकता व्यक्त करण्यात आली आहे.

पंचनामे, कर्जसवलत आणि पाणी नियोजनाची मागणी आंबेगाव, जुन्नर आणि हवेली या तिन्ही तालुक्यांमध्ये गावनिहाय पर्जन्यमान, पावसातील खंड, पीकनुकसान, जलसाठे, भूजलस्थिती, पिण्याचे पाणी आणि पशुधनासाठी उपलब्ध पाणी यांचे वस्तुनिष्ठ मूल्यांकन करावे, अशी मागणी करण्यात आली आहे.

तसेच बाधित शेतकऱ्यांचे पीकनुकसानीचे पंचनामे तातडीने पूर्ण करून अहवाल शासनाकडे सादर करावेत. पात्र लाभार्थ्यांना शासन निर्णयानुसार जमीन महसूल सवलत, पीक कर्ज पुनर्गठन, कर्जवसुलीस स्थगिती, कृषी पंपाच्या वीजबिलातील सवलत, रोजगार हमीची कामे, पिण्याचे पाणी, चारा आणि पशुधनासाठी पाणी यांसारख्या उपाययोजनांचा लाभ मिळावा, अशी मागणी आढळराव पाटील यांनी केली.

तसेच आगामी रब्बी हंगामाच्या पार्श्वभूमीवर जलस्रोत आणि भूजलस्थितीचा आढावा घेऊन पाणी उपलब्धतेचे पूर्वनियोजन करावे, अशी मागणीही त्यांनी मुख्यमंत्री फडणवीस यांच्याकडे केली आहे.

सारंश वृत्त

एचडीएफसी
बँकेच्या एमडी-
सीईओपदी
अनूप बागची;
आरबीआयची तीन
वर्षासाठी मंजुरी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई । प्रतिनिधी
एच डी एफ सी
बँकेच्या व्यवस्थापकीय
संचालक आणि
मुख्य कार्यकारी
अधिकारीपदी अनूप
बागची यांच्या
नियुक्तीला भारतीय
रिझर्व्ह बँकेने मंजुरी
दिली आहे. त्यांचा
कार्यकाळ २७
ऑक्टोबर २०२६पासून
तीन वर्षांचा असेल.
बँकेच्या संचालक
मंडळाच्या १ ऑक्टोबर
रोजी झालेल्या
बैठकीत बागची यांची
२ ऑक्टोबरपासून
अतिरिक्त संचालक
म्हणून नियुक्ती
करण्यास मंजुरी देण्यात
आली. भागधारकांची
मंजुरी मिळेपर्यंत ही
नियुक्ती लागू राहणार
आहे. सरयाचे एमडी
आणि सीईओ शशिधर
जगदीशन यांनी
पुढील कार्यकाळ
स्वीकारण्यास
नकार दिल्यानंतर
नव्या प्रमुखाच्या
नियुक्तीची प्रक्रिया
सुरू झाली होती.
बँकेने आरबीआयकडे
दोन उमेदवारांची नावे
सुचवली होती. त्यामध्ये
बागची यांच्यासोबत
एच डी एफ सी
बँकेचे विद्यमान
उपव्यवस्थापकीय
संचालक कैझाद एम.
भरुचा यांचाही समावेश
होता. आरबीआयच्या
मंजुरीनंतर आता बागची
यांच्या नेतृत्वाखाली
एच डी एफ सी
बँकेच्या पुढील तीन
वर्षांच्या व्यवसाय
आणि धोरणात्मक
वाटचालीकडे बँकेक
क्षेत्राचे लक्ष राहणार
आहे.

नववीच्या विद्यार्थ्यांना आता ‘आयकर’चे धडे; शिक्षणात अर्थसाक्षरतेचा नवा प्रयोग की करव्यवस्थेची लवकर ओळख?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी
शालेय शिक्षणात
अर्थसाक्षरतेचा समावेश
करण्याच्या दिशेने राष्ट्रीय
शैक्षणिक संशोधन
आणि प्रशिक्षण परिषदेने
(एनसीईआरटी) एक
नवा टप्पा गाठला आहे.
नववीच्या विद्यार्थ्यांना
आता थेट आयकराची
गणना आणि करदायित्व
समजावून सांगितले जाणार
आहे. एनसीईआरटीने
नुकतेच प्रकाशित केलेल्या
नववीच्या समाजशास्त्राच्या
पथदर्शक पाठ्यपुस्तकात
‘आयकर’चा खपवळ
रूपव इशूपव झरळी
दुळे या पाठ्यपुस्तकात
‘चरपरसळपस’ धर्मी
झशडीपरश्र ऋतुपरपलशी
या अध्यायामध्ये नव्या
कर प्रणाली अंतर्गत
आयकराचे दायित्व कसे
मोजायेचे, याचा समावेश
करण्यात आला आहे.
विशेष म्हणजे, शालेय
स्तरावर आयकर गणनेचा
असा थेट समावेश प्रथमच
करण्यात आल्याचे समोर
आले आहे. विद्यार्थ्यांना
केवळ कर म्हणजे काय,
एवढेच शिकवले जाणार
नाही, तर उत्पन्न, करदायित्व
आणि करप्रणाली यांचा
प्रत्यक्ष आर्थिक व्यवहारांशी
संबंध समजावून देण्याचा
प्रयत्न या माध्यमातून
केला जात आहे.
या अध्यायाची व्याप्ती
केवळ आयकरापुरती
मर्यादित नाही. विद्यार्थ्यांना
वैयक्तिक आर्थिक
नियोजनाची मूलभूत
माहिती देताना मुदत
ठेवी, म्युच्युअल फंड
आणि समभाग यांसारख्या
गुंतवणुकीच्या पर्यायांचीही
ओळख करून दिली जाणार
आहे. त्यामुळे शालेय
अभ्यासक्रमात पारंपरिक
विषयांसोबत वैयक्तिक
अर्थव्यवस्थेचे व्यवहारज्ञान
आणण्याचा प्रयत्न स्पष्टपणे
दिसून येतो.
मात्र, नववीच्या
विद्यार्थ्यांना आयकराची
गणना शिकवण्याच्या
निर्णयामुळे शिक्षणाच्या
उद्देशावरही चर्चा होणार
आहे. आर्थिक व्यवहारांचे
प्राथमिक ज्ञान विद्यार्थ्यांना
भविष्यात उपयुक्त ठरू
शकते; परंतु करप्रणाली,
गुंतवणूक आणि आर्थिक
निर्णय यांचे शिक्षण
देताना त्यामागील
जोखीम, आर्थिक शिस्त,
कर्जबाजारीपणा, फसवणूक
आणि गुंतवणुकीतील
नुकसान यांची जाणीवही
तितक्याच गांभीर्याने करून
देणे आवश्यक ठरणार
आहे.
एकीकडे देशात आर्थिक
साक्षरतेवर भर दिला जात
असताना, दुसरीकडे शालेय
पुस्तकातच करदायित्व
आणि गुंतवणुकीचे
धडे पोहोचणे हा
अभ्यासक्रमातील महत्वाचा
बदल मानला जात आहे.
आता या नव्या अध्यायानून
विद्यार्थ्यांना केवळ ‘कर
कसा मोजायेचा’ हे शिकवले
जाते की ‘पैशाबाबत निर्णय
कसा घ्यायचा’ याची
व्यापक समजही दिली
जाते, याकडे लक्ष लागले
आहे.

कोटक महिंद्रा बँकेच्या नव्या सीईओपदी अनूप कुमार साहा; १ जानेवारीपासून सूत्रे हाती

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी
मुंबई । १ ऑक्टोबर
कोटक महिंद्रा बँकेने
पुढील मुख्य कार्यकारी
अधिकारी म्हणून अनूप
कुमार साहा यांची
नियुक्ती जाहीर केली
आहे. भारतीय रिझर्व्ह
बँकेने त्यांच्या नियुक्तीला
मंजुरी दिल्यानंतर बँकेने
गुरुवारी ही माहिती दिली.
साहा सध्या बँकेचे
कार्यकारी संचालक असून
त्यांना किरकोळ बँकेक
क्षेत्रातील दीर्घ अनुभव
आहे. ते १ जानेवारी
२०२७पासून तीन वर्षांच्या
कार्यकाळासाठी मुख्य
कार्यकारी अधिकारी
आणि व्यवस्थापकीय
संचालक म्हणून
जबाबदारी स्वीकारतील.

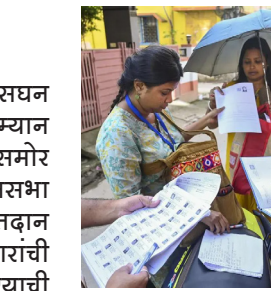

साहा हे अशोक
वासवाणी यांच्यानंतर
बँकेचे नेतृत्व करतील.
वासवाणी यांचा सीईओ
म्हणून कार्यकाळ ३१
डिसेंबर २०२६ रोजी
संपणार आहे. त्यामुळे
वर्षाखेरीस कोटक
महिंद्रा बँकेच्या सर्वोच्च
व्यवस्थापनात
नेतृत्वबदल होणार आहे.
अनूप कुमार साहा
यांचा बँकेतील अंतर्गत
अनुभव हा त्यांच्या
नियुक्तीतील महत्त्वाचा
घटक मानला जात
आहे. किरकोळ बँकेक,

ग्राहककेंद्रित वित्तीय सेवा
आणि बँकेच्या विविध
व्यवसायांशी संबंधित
कामाचा त्यांना अनुभव
आहे.
कोटक महिंद्रा
बँकेसमोर डिजिटल
बँकिंगचा विस्तार,
किरकोळ कर्जवाद, ठेवी
वाढवणे आणि स्पर्धात्मक
वित्तीय बाजारपेठेत
व्यवसायाचा वेग कायम
ठेवण्याचे आव्हान आहे.
अशा पार्श्वभूमीवर साहा
यांच्याकडे बँकेच्या पुढील
तीन वर्षांच्या धोरणात्मक
दिशादर्शनाची जबाबदारी
असेल.
बँकेच्या नेतृत्वबदलाकडे
गुंतवणूकदार आणि
वित्तीय क्षेत्राचेही लक्ष
लागले आहे.

बेलगावमध्ये मुस्लिम मतदारांची नावे हटवण्याचा प्रयत्न? भरलेले ३८० अर्ज समोर; अधिकाऱ्यांवर स्वाक्षरीसाठी दबावाचा आरोप

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
बेंगळूरु । प्रतिनिधी
कर्नाटकातील विशेष सघन
मतदारयादी पुनरिक्षण प्रक्रियेदरम्यान
बेलगावमध्ये गंभीर आरोप समोर
आले आहेत. बेलगाव उत्तर विधानसभा
मतदारसंघातील किमान सहा मतदान
केंद्रांवर केवळ मुस्लिम मतदारांची
नावे मतदारयादीतून वगळण्याची
मागणी करणारे मोठ्या संख्येने
आधीच भरलेले अर्ज आढळल्याचे वृत्त
आहे.

वीरभद्र उर्दू माध्यम शाळेतील
मतदान केंद्रावर तब्बल ३८० अर्ज
आढळल्याचा दावा बुध्द प्रतिनिधी
मीरसाब सनदी यांनी केला. विशेष
म्हणजे, त्यांचे स्वतःचे नाव, त्यांच्या
भावाचे नाव, नातेवाईक आणि
शेजाऱ्यांची नावेही मतदारयादीतून
वगळण्याची मागणी या अर्जांमध्ये
करण्यात आल्याचे त्यांनी सांगितले.
मतदारयादी तयार करणाऱ्या
अधिकाऱ्यांनी आरोप केला की,
स्वतःला बेलगाव महानगरपालिकेचे
कर्मचारी सांगणारे दोन जण मोठ्या
संख्येने अर्ज घेऊन आले आणि

त्यावर स्वाक्षरी करण्यासाठी दबाव
टाकला. संबंधित अधिकाऱ्याच्या
नावाने दूरध्वनी करून स्वाक्षरी
करण्यास सांगितल्याचाही आरोप
करण्यात आला आहे. मात्र, संबंधित
निवडणूक नोंदणी अधिकाऱ्याने
आपल्या नावाचा गैरवापर झाल्याचे
स्पष्ट केले. या प्रकरणातील सर्वात
गंभीर प्रश्न म्हणजे मतदारांची माहिती
आधीच भरलेल्या अर्जांमध्ये कोणी
टाकली आणि केवळ मुस्लिम
मतदारांचीच नावे लक्ष्य का करण्यात
आली? अर्ज कोणी तयार केले, ते
कोठून आले आणि अधिकाऱ्यांवर
दबाव कोणी आणला, याची सखोल
चौकशी होणे आवश्यक आहे.
मतदारयादीतील एका चुकीच्या
नोंदीचा परिणाम थेट नागरिकांच्या
मतदानाच्या अधिकारावर होऊ
शकतो. त्यामुळे या प्रकरणाची
निष्पक्ष चौकशी आणि संपूर्ण प्रक्रियेत
पारदर्शकता राखणे महत्त्वाचे ठरणार
आहे.

अहमदाबाद साखळी बॉम्बस्फोट प्रकरणात फाशीला सर्वोच्च न्यायालयाची स्थगिती; ५६ मृत्यूंच्या प्रकरणात आरोपीला दिलासा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । वृत्तसंस्था
२००८ मधील अहमदाबाद
साखळी बॉम्बस्फोट
प्रकरणातील दोषी अहमद
बावा उर्फ अबू अबुबकर
बरेलवी याच्या फाशीच्या
शिक्का अंमलबजावणीला
सर्वोच्च न्यायालयाने
गुरुवारी, १ ऑक्टोबर २०२६
रोजी स्थगिती दिली. या

साखळी बॉम्बस्फोटांमध्ये ५६
जणांचा मृत्यू झाला होता.
न्यायमूर्ती विक्रम नाथ,
न्यायमूर्ती ए. जी. मसीह
आणि न्यायमूर्ती संदीप
मेहता यांच्या तीन सदस्यीय
खंडपीठाने बरेलवीच्या
याचिकेवर गुजरात सरकारला
नोटीस बजावली. गुजरात
उच्च न्यायालयाने कनिष्ठ
न्यायालयाने सुनावलेली

फाशीची शिक्षा कायम
ठेवल्यानंतर बरेलवीने सर्वोच्च
न्यायालयात धाव घेतली
होती.
सर्वोच्च न्यायालयाने

फाशीच्या अंमलबजावणी
सध्या थांबवली असली, तरी
दोषसिद्धी किंवा फाशीची
शिक्षा रद्द केल्याचा हा आदेश

नाही. प्रकरणातील पुढील
सुनावणीनंतर न्यायालय या
शिक्केबाबत पुढील निर्णय
घेणार आहे.
२००८ मध्ये अहमदाबाद

शहरात झालेल्या सलग
बॉम्बस्फोटांनी देशाला
हादरवून सोडले होते. या
प्रकरणात अनेक आरोपींवर
दहशतवादी कट आणि
स्फोटांशी संबंधित गंभीर
आरोप ठेवण्यात आले होते.
न्यायालयीन प्रक्रियेत दोषी
ठरलेल्या आरोपींना कठोर
शिक्षा सुनावण्यात आली.
आता सर्वोच्च

न्यायालयाने गुजरात
सरकारचे म्हणणे मागवल्याने
या प्रकरणातील पुढील
न्यायालयीन प्रक्रिया
महत्त्वाची ठरणार आहे. ५६
नागरिकांचा जीव घेणाऱ्या
या प्रकरणात फाशीची शिक्षा
कायम राहणार की त्यात
बदल होणार, याचा निर्णय
सर्वोच्च न्यायालयाच्या पुढील
सुनावणीवर अवलंबून आहे.

बालाघाटमध्ये ३०हून अधिक आदिवासी बालमृत्यू; राहुल गांधींचा सरकारवर निशाणा, इथे सरकारच अस्तित्वात नाही

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
भोपाळ । प्रतिनिधी
मध्य प्रदेशातील बालाघाट
जिल्ह्यात गेल्या काही महिन्यांत
३०हून अधिक आदिवासी मुलांचा
मृत्यू झाल्याच्या पार्श्वभूमीवर
काँग्रेसचे लोकसभेतील विरोधी
पक्षनेते राहुल गांधी यांनी गुरुवारी
जगला गावाला भेट देऊन
मृत मुलांच्या कुटुंबीयांची भेट
घेतली. बिरसा विकासखंडातील
आदिवासीबहुल भागात कुपोषण,
मलेरिया, गोबर, अशक्तपणा
आणि निर्जलीकरणासह विविध
आजारांमुळे बालमृत्यू झाल्याचे
अहवालांमध्ये नमूद करण्यात

आले आहे.
या भेटीनंतर राहुल गांधी
यांनी केंद्र आणि मध्य प्रदेश
सरकारवर आदिवासी भागांकडे
दुर्लक्ष केल्याचा आरोप केला.
आरोग्य, शिक्षण आणि रोजगार
यांसारख्या मूलभूत सुविधांचा
अभाव असल्याचा दावा त्यांनी
केला असून, या मृत्यूंचा मुद्दा
संसदेत मांडणार असल्याचे त्यांनी
सांगितले.
स्थानिक कुटुंबांनी
आरोग्यसेवा सहज उपलब्ध
नसल्यामुळे उपचार मिळण्यात
अडचणी आल्याचा आरोप केला
आहे. मात्र, बालमृत्यूंची नेमकी

कारणे आणि प्रशासनाच्या
आरोग्यव्यवस्थेतील त्रुटी याबाबत
अधिकृत तपासातून संपूर्ण चित्र
स्पष्ट होणे आवश्यक आहे. मध्य
प्रदेश उच्च न्यायालयानेही या
प्रकरणात राज्य सरकारकडून उत्तर

मागितल्याचे वृत्त आहे.
या पार्श्वभूमीवर राहुल गांधी
यांनी आदिवासी कुटुंबांच्या
समस्या संसदेत मांडण्याचे
आश्वासन दिले. ३२ बालमृत्यूंचा
उल्लेख काही अहवालांत करण्यात
आला आहे, तर विविध वृत्तांत
मुतांकी संख्या ३०हून अधिक अशी
दिली आहे.
बालाघाटमधील ही परिस्थिती
केवळ राजकीय आरोप-
प्रत्यारोपांचा विषय न राहता
दुर्गम आदिवासी भागातील
आरोग्यसेवा, कुपोषण आणि
पिढितांना पाच किंवा त्याहून
अधिक कसोटी ठरली आहे.

मराठवाड्याच्या २५५ टीएमसी पाण्यावरून सरकारला घेराव; ५ डिसेंबरपर्यंत निर्णय न झाल्यास विधानभवनासमोर उपोषणाचा इशारा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
छत्रपती संभाजीनगर । प्रतिनिधी
मराठवाड्याच्या पाण्याचा
प्रश्न पुन्हा एकदा ऐणीवर आला
असून, विभागाच्या हक्काचे तब्बल
२५५ टीएमसी पाणी तातडीने
उपलब्ध करून द्यावे, अशी
मागणी मराठवाडा समन्यायी
पाणी वाटप संघर्ष समितीने केली
आहे. समितीच्या शिष्टमंडळाने
गुरुवारी छत्रपती संभाजीनगर येथे
जलसंपदामंत्री राधाकृष्ण विखे
पटील यांची भेट घेऊन विविध
मागण्यांचे निवेदन दिले.
पार-गोदावरी आणि
उल्हास-वैतरणा खोऱ्यातील १६८
टीएमसी पाणी मराठवाड्यातील
पाच जिल्ह्यांना देण्याचा निर्णय
लावून कृष्णाची मागणी समितीने
केली.
उजनीतील उर्वरित १८
टीएमसी, कृष्णा खोऱ्यातील ९९

असे एकूण २५५ टीएमसी पाणी
मराठवाड्याकडे वळवावे, अशी
समितीची प्रमुख मागणी आहे.
यासोबतच सिंचनाचा अनुषंग
भरून काढून आर्थिक अनुशेष दूर
करण्यासाठी ठोस उपाययोजना
करण्याची मागणी करण्यात आली.
१९ सप्टेंबर २०१९च्या शासन
निर्णयाची अंमलबजावणी नेमकी
कधी होणार? असा सवाल
उपस्थित करत पार-गोदावरी व
उल्हास-वैतरणा खोऱ्यातील १६८
टीएमसी पाणी मराठवाड्यातील
पाच जिल्ह्यांना देण्याचा निर्णय
लावून कृष्णाची मागणी समितीने
केली.
उजनीतील उर्वरित १८
टीएमसी, कृष्णा खोऱ्यातील ९९

टीएमसी, कोल्हापूर-सांगली
भागातील ३० टीएमसी आणि
विदर्भातील ३२ टीएमसी पाणी
देण्याची मागणीही करण्यात आली.
तापी खोऱ्यातील चार टीएमसी
पाणी कन्नड, वैजापूर, सोयगाव
आणि सिल्लोडला द्यावे, तसेच
जायकवाडीचे पाणी माजलगाव,
कुंडलिका, मांजरा आणि तेरगा
धर्णांकडे वळवावे, अशी मागणी
आहे.
७ डिसेंबरपर्यंत
निर्णय न झाल्यास ७
डिसेंबरपासून नागपूरच्या
हिवाळी अधिवेशनदरम्यान
विधानभवनासमोर उपोषण
करण्याचा इशारा समितीने दिला
आहे.

सायबर गुन्हे नोंदवण्याची यंत्रणा वाढली; पण पोलिसांकडून न्याय मिळतोय का? ६३ टक्के पीडित असमाधानी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली । प्रतिनिधी
देश वेगाने डिजिटल होत
असताना सायबर गुन्हांचे स्वरूप
आणि प्रमाणही वाढत आहे.
ऑनलाइन आर्थिक फसवणूक,
ओळख चोरी, बनावट गुंतवणूक
योजना आणि फसवे दूरध्वनी
यामुळे नागरिकांचे आर्थिक
नुकसान होण्याबरोबरच मानसिक
त्रासही वाढत आहे. सरकारने
सायबर गुन्हांसाठी हेल्पलाइन,
राष्ट्रीय सायबर गुन्हे नोंदणी
संकेतस्थळ आणि विशेष

सायबर पोलिस ठाणी सुरू केली
असली, तरी प्रत्यक्ष पोलिस
कारवाईबाबत नागरिकांचा
अनुभव अजूनही समाधानकारक
नसल्याचे भारतातील पोलिस
व्यवस्थेच्या स्थितीवरील २०२६च्या
अहवालातून समोर आले आहे.
हा अहवाल लोकनीती-सेंटर
फॉर द स्टडी ऑफ डेव्हलपिंग
सोसायटीज आणि कॉमन कॉज
यांनी १६ राज्यांतील ८,३०६
नागरिकांच्या सर्वेक्षणावर
आधारित तयार केला आहे.
अहवालातील सर्वात

धक्कादायक बाब म्हणजे ६३ टक्के
सायबर गुन्हेपीडित पोलिसांनी
त्यांच्या तक्रारी हाताळलेल्या
पद्धतीबद्दल असमाधानी आहेत.
त्यापैकी सुमारे पाचपैकी एक
व्यक्ती अत्यंत असमाधानी
असल्याचे सांगते. तक्रार
नोंदवण्याची प्रक्रिया पुढे जात
असताना समाधानाचे प्रमाण
सातत्याने घटते. पोलिस
मदतवाहिनीच्या टप्प्यावर
सुमारे ५० टक्के, ऑनलाइन
संकेतस्थळावर ४७ टक्के, तक्रार
नोंदणीच्या वेळी ४६ टक्के, तर

प्रत्यक्ष तपासाच्या टप्प्यावर
केवळ ४३ टक्के पीडित समाधानी
होते. म्हणजेच समस्या तक्रार
दाखल करण्यापेक्षा त्यानंतरच्या
पोलिस तपासात अधिक गंभीर
दिसते.
महिला आणि ग्रामीण
भागातील पीडितांची परिस्थिती
आणखी कठीण असल्याचे आकडे
सांगतात. २६ टक्के महिलांना
पोलिसांच्या कारवाईबाबत
अत्यंत असमाधान व्यक्त केले,
तर पुरुषांमध्ये हे प्रमाण १८ टक्के
होते. पोलिस ठाण्यात गेलेल्या

पीडितांपैकी ३४ टक्के नागरिकांना
दोन ते तीन तास प्रतीक्षा करावी
लागली, तर १४ टक्के नागरिकांना
चार तासांपेक्षा जास्त वेळ लागला.
केवळ २९ टक्के नागरिकांना एका
तासाच्या आत मदत मिळाली.
तक्रार दाखल करण्यासाठी
वारंवार पोलिस ठाण्याच्या फेऱ्या
माराव्या लागणे हा आणखी
एक गंभीर मुद्दा आहे. २३ टक्के
जणांनी सुरुवातीला पोलिसांकडे
जाऊनही पुढे पाठपुरावा केला
नाही. तक्रार करणाऱ्यांपैकी २७
टक्के जणांनी पोलिसांकडून प्रकरण

१९ टक्के होते. तक्रार नोंदवण्याची
प्रक्रिया ५७ टक्के नागरिकांना
सोपी, तर ४२ टक्के नागरिकांना
कठीण वाटली.
याहून गंभीर बाब म्हणजे सर्व
पीडित पोलिसांपर्यंत पोहोचतही
नाहीत. अहवालानुसार केवळ ४९
टक्के पीडितांनी औपचारिक पोलिस
तक्रार केली, ३९ टक्के पीडितांनी
तक्रारच केली नाही, तर ९ टक्के
जणांनी सुरुवातीला पोलिसांकडे
जाऊनही पुढे पाठपुरावा केला
नाही. तक्रार करणाऱ्यांपैकी २७
टक्के जणांनी पोलिसांकडून प्रकरण

हाताळून घेण्यासाठी लाच दिल्याचे
सांगितले. गरीब पीडितांमध्ये हे
प्रमाण ५१ टक्के, तर श्रीमंत गटात
१२ टक्के होते.
सायबर गुन्हे वाढत असताना
केवळ तक्रार नोंदवण्यासाठी
पोर्टल आणि हेल्पलाइन उभारणे
पुरेसे ठरणार नाही. तक्रारीपासून
तपास, आर्थिक रक्षम परत
मिळवणे आणि न्याय मिळेपर्यंतची
संपूर्ण प्रक्रिया जलद, पारदर्शक
आणि उत्तरदायी करण्याचे खरे
आव्हान पोलिस व्यवस्थेसमोर
आहे.

